
KÖNYVJELZŐ

BUDAY-SÁNTHA ATTILA: A BALATON-RÉGIÓ FEJLESZTÉSE – DEVELOPMENT ISSUES OF THE BALATON REGION

(*Saldo, Budapest, 2007, 204 o.*)

BARTHA JÚLIA

A Balaton minden magyar ember számára egyszerre jelenti ugyanazt – Palóczy Horváth Ádám¹ találó szavaival élve a *Magyar Tengert* – és valami egyénit, személyeset, hiszen emlékeink között mindannyian őrizzük a magunk képét, történetét a Balatonról. A Balaton közös értékünk, emlékünk, közös jelen tapasztalásunk. Problémái, nehézségei – pl. alacsony vízállás – éppúgy közel állnak hozzánk, mint hívatató, megőrzött és megőrzendő értékei – pl. a táj, a víz, néphagyomány, bor – akár turistaként, akár elkötelezett kutatóként, természetvédőként közelítünk felé. Tudományos érdeklődéssel fordult a Balaton felé Buday-Sántha Attila is, akinek életét, szakmai pályáját szinte végigkíséri a tó és környéke. A nyolcvanas évek elejétől napjainkig született tanulmányaiban folyamatosan nyomon követhető a Balaton körül folyó agrárgazdaság helyzete, annak környezetvédelmi vonatkozásai – az egyes művelési, talajhasználati, állattenyésztési módok hatása a Balaton és vízgyűjtője érzékeny ökoszisztémájára –, az időközben bekövetkezett változások és a térség fejlesztési lehetőségeinek alakulása.

Most megjelent könyvében Buday-Sántha Attila – talán a sok évtizedes munka összefoglalásaként, megkoronázásaként – átfogó elemzést készít a Balaton Kiemelt Üdülőkörzetet, más néven Balaton régiót érintő legfontosabb kérdésekről. Célja feltárni és bemutatni a térség – mint szerves egység – számára adódó fejlődési, fejlesztési lehetőségeket, és mindeközben eloszlatni számos, a Balatonnal kapcsolatos tévhitet. Ehhez azonban ismerni kell múltat és jelent, adottságokat és lehetőségeket. A könyv szerkezete is ezt a logikát követi: először a tavat és a környezetét jellemző, legfontosabb általános információkkal – természetföldrajzi helyzet, a tó története – ismerteti meg az olvasót, majd a jelenlegi társadalmi-gazdasági helyzet kialakulásáért felelős tényezőkkel és a térség gazdaságával foglalkozik részletesen. A jelenlegi helyzet ismertetésekor a szerző a Balatonról és környezetéről, mint komplex, természeti-gazdasági-társadalmi egységről gondolkodik, objektivitásra törekszik, és nem riad meg a kritikai észrevételek megfogalmazásától. A térség egyik legalapvetőbb jellemzőjeként a megkésettiséget, elmaradottságot említi. Megkésettnek bizonyulnak

az infrastrukturális fejlesztések, elmaradottnak a tárgyi feltételek és sajnos a népesség turisztikai felkészültsége is. Fontos, hogy mindez nem feltétlenül az ország más területeihez viszonyított elmaradottság, nem átlag alatti teljesítés, ám az ország turisztikailag kiemelt desztinációjaként mindezek a jellemzők, hiányosságok a nemzetközi megmérettetés során felerősödve jelentkeznek, hiszen a turista nem csak a Balatonról, de egyben az országról is képet alkot rövid itt tartózkodása során.

A térség másik alapvető jellemzője a tó modern kori történelmét végigkísérő érdekütközésekből², irányítási megosztottságból³ adódó belső feszültség, amely igen csak megnehezítette a tó és környezete komplex egységként történő kezelését. A térség hatékonyabb fejlesztéséhez tehát kétség kívül szükség lenne a célok és érdekek összehangolására. Más kérdés, hogy a part menti és a háttértelepülések közötti fejlettségbeli különbség olyan mértékű, amelyet önmagában egy közigazgatási egység nem lenne képes feloldani. Ezt igazolják az immár egy évtizede fejlesztési státuszú régióként működő „egységes” Balaton régió tapasztalatai is, amely bár önálló testülettel⁴ büszkélkedhet, működését egyrészt a még mindig fennálló irányítási megosztottság és érdekkülönbségek, másrészt a korlátozottan rendelkezésre álló önálló bevételek nehezítik.

Az önálló, jövőbeli fejlesztési irányvonalakra rámutató fejezet – ahogy az egész könyv – realitásokon alapul, józanul, kellő távolságból tekint az egész térségre, annak jövőbeli lehetőségeire. A Régió egységét, legnagyobb természeti értékét és egyben gazdasági alapját a víz jelenti. A Balaton a több száz éves emberi tevékenység (mocsárlecsapolás, partfalak építése, Zala szabályozása, környező erdők kivágása) eredményeként már az 1860-as évekre elvesztette természetes jellegét, mára egy sérülékeny, az emberi aktivitásoknak, tudatosságnak kiszolgáltatott, szabályozott, „természetszerű” tóvá vált. Egyik legfontosabb feladat, kiinduló pont ennek a „természetszerű állapotnak” a megőrzése és ésszerű fejlesztése. A térség gazdaságát napjainkban és minden bizonnyal a jövőben is az idegenforgalom mozgatja. A Régió területe azonban túl nagy ahhoz, hogy pusztán a turizmus képes legyen a háttértelepülések gazdaságának megfelelő dinamizálására. Törekedni kell ezért ennek a sérülékeny és főként a part menti településekre koncentrálódó szerkezetnek az elensúlyozására, amelyre leginkább a turizmust segítő, kiegészítő szolgáltatások, illetve a háttértelepüléseken alternatív turizmus ágak – pl. lovas, természetjáró turizmus –, ipari, mezőgazdasági egységek alkalmasak. A mezőgazdaság szerepe a turizmus szempontjából nem csak azért kiemelt, mert képes lenne ellátni a helyi piacokat áruval, – amit jelenleg a vertikum szereplői közötti kapcsolat hiányában a pesti nagybani piac, illetve alföldi termelők oldanak meg –, mert sajátos termékkinálatával (pl. szőlő, bor) képes jellegzetes kiegészítő programot nyújtani a vendégek számára, hanem azért is, mert egy fejlett, nemzetközi turizmus elképzelhetetlen kulturálatlan tájban. Megtalálja helyét a fejlesztési feladatok között a napjaink üzleti életét mozgató marketing is, melynek egyik legfontosabb feladata a Balaton egységes megjelenítésének, a 'balatoni' jellegadó márkanev kialakulásának, erősítésének támogatása. Ám, ahogy más fejlesztési feladat, a balatoni image formálása is csak a szereplők összefogásával lehet eredményes. A fejezetet a szerző javaslatai, összeg-

zése zárja, amely immár a szükséges ismeretek birtokában lévő olvasót lényegre törően szembesíti a problémákkal és megoldási lehetőségekkel.

A könyv egyik legszembetűnőbb tipológiai jellemzője a szöveg hasábokra tördelt szerkesztése, amelyet a kiadvány kétnyelvűsége indokol. Minden oldalon párhuzamosan fut egymás mellett a szinte sorra pontosan szinkronba hozott magyar és angol nyelvű szöveg, amely nagyban segíti a követhetőséget, és komoly fordítói és szerkesztői precizitásra vall. A könyv stílusa gördülékeny, kellő tudományossága mellett olvasmányos, ezért segítséget, szórakozást nyújthat a szakmai ismeretekkel kevésbé rendelkező, ám a Balaton iránt érdeklődők számára is. A könyv tartalmát a tematizált szerkezet jól tanulhatóvá, és ezzel számon kérhetővé teszi, így oktatási segédletként is kitűnően megállhatja a helyét bizonyos érintett szemináriumok esetében. A könyv lehetséges felhasználási területeit és olvasóbázisát kétnyelvűsége még tovább növeli.

Jegyzetek

- ¹ Balatonfüreden élő és alkotó neves ősrünk, *Pálóczy Horváth Ádám* a 17. század végén Holmi c. kötetének verseiben nevezte először a Balatont *Magyar Tengernek*.
- ² A szerző érzékletes példákat hoz az egyes szereplők – mint például természetvédők, hatóságok, telektulajdonosok – szűklátókörűségéből adódó problémákra, konfliktushelyzetekre, amelyek végül sem az egyik, sem a másik fél érdekeit nem szolgálják.
- ³ Jelenleg 14 kistérség, három megye és a három megyét magában foglaló statisztikai-tervezési régió 'osztozik' a területen.
- ⁴ Balaton Fejlesztési Tanács és az operatív feladatokat ellátó Balatoni Integrációs Fejlesztési Ügynökség.

